

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

523. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 22. A 23. FEBRUÁRA 2017

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia pre Európu v oblasti kozmického priestoru

[COM(2016) 705 final]

(2017/C 209/03)

Spravodajca: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Konzultácia	Európska komisia, 26.10.2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	9.3.2017
Prijaté v pléne	30.3.2017
Plenárne zasadnutie č.	524
Výsledok hlasovania	199/02/03
(za/proti/zdržalo sa)	

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta oznámenie Európskej komisie „Stratégia pre Európu v oblasti kozmického priestoru“ a súhlasí s navrhovanými usmerneniami. Tieto usmernenia prinášajú niekoľko nových prvkov, napríklad otvorenie sa občianskej spoločnosti, zameranie na malé a stredné podniky (MSP), podpora výskumu a vývoja a potreba zabezpečiť primerané finančné toky do činností v oblasti kozmického priestoru, a to aj prostredníctvom mobilizácie súkromného kapitálu.

1.2. EHSV nabáda Komisiu, aby v tejto ceste pokračovala a svoje úsilie zamerala na ešte ambicióznejšie ciele. Prvá časť oznámenia má názov „Maximalizácia prínosov kozmického priestoru v prospech spoločnosti a hospodárstva EÚ“ a zahŕňa mnohé odporúčania výboru z jeho projektu „Vesmír a spoločnosť“.

1.3. EHSV chápe duálnu povahu vesmírnych spôsobilostí. Opakuje však, že rozhodne podporuje vesmírnu politiku zameranú na **civilné potreby** (mier a spoluprácu), pričom uznáva význam využívania vesmírnych systémov monitorovania na účely verejnej bezpečnosti. Toto dvojité využívanie je jedným z kľúčov k úspechu integrovanej a harmonizovanej politiky na ochranu dobrých životných podmienok európskych občanov.

1.4. Vzhľadom na doterajšie vynikajúce výsledky z hľadiska presnosti a spoľahlivosti EHSV dúfa, že Komisia vypracuje nariadenie, podľa ktorého bude využívanie systému Galileo ako GPS v Európe prioritou a v niektorých osobitných prípadoch sa bude uprednostňovať.

1.5. Investície plánované na nadchádzajúce roky postačujú na programy Copernicus a Galileo, ale musia byť zaručené. Na budúci rok sa začne diskusia o novom viacročnom finančnom rámci Únie a výbor by si želal, aby boli pridelené dodatočné zdroje na riešenie nových výziev, ktoré prináša zmena klímy, bezpečnosť a obrana proti vonkajším hrozbám. Program Horizont 2020 a štrukturálne fondy by sa mohli použiť na podporu rozvojových činností v kozmickom sektore.

1.6. EHSV žiada Komisiu, aby spolu s Európskou investičnou bankou našli nové možnosti financovania, ktoré podnietia záujem súkromných investorov o vesmírny sektor. Komisia by v tejto súvislosti mohla prispieť organizovaním stretnutí na úrovni príslušných členských štátov, na ktorých by banky, inštitucionálni investori a podniky skúmali nové formy investícií vrátane kozmických klastrov.

1.7. EHSV sa domnieva, že jediný spôsob, ako zabezpečiť dlhodobý úspech stratégie EÚ, je aktívne zapojenie všetkých členských štátov. To je možné dosiahnuť prostredníctvom konkrétnych a cielených opatrení na budovanie kapacít v snahe pomôcť členským štátom, ktorých vesmírne spôsobilosti a záujmy sa ešte len začínajú rozvíjať. Realizácia takýchto opatrení sa môže začať, okrem iného, organizovaním školení, podujatí na zvyšovanie povedomia, konzultácií (zameraných na odborníkov, ako aj na používateľov), ukázkovými projektmi, regionálnymi iniciatívami, synergiami medzi vyspelými a novými členskými štátmi, ako aj inými opatreniami, navrhnutými tak, aby zohľadnili potreby členských štátov.

1.8. Vzdelávanie a zvyšovanie povedomia verejnosti v súvislosti s výhodami, ktoré prinášajú informácie a údaje získané prostredníctvom činností v oblasti kozmického priestoru sú veľmi dôležité. Začlenenie činností v oblasti kozmického priestoru do školských osnov, univerzitných programov a ďalšieho vzdelávania by malo tiež veľký význam.

1.9. Pre budúcnosť európskeho priemyslu je nevyhnutné vyškoliť technických pracovníkov a inžinierov. Posilniť európsky trh práce, zlepšiť infraštruktúru na cvičenia a testovanie, centrálne excelentnosti a celoživotné vzdelávanie a neustále cibriť poznatky a zručnosti a pozdvihnúť ich k novým výšinám, kam patrí vesmírna veda, na tom musí spočívať európska stratégia v oblasti kozmického priestoru.

1.10. Výbor si preto želá, aby Komisia preverila, či by bolo možné vytvoriť jediný portál na informovanie o všetkých činnostiach, ktoré vyvíjajú rôzne organizácie a agentúry. Tento portál by mal byť prístupný všetkým zainteresovaným z radov verejnosti a prevádzkovateľom a mal by zdôrazňovať prínos všetkých prebiehajúcich činností a poukazovať na potenciálne príležitosti v kozmickom hospodárstve, a to najmä pre MSP.

1.11. V nedávnom stanovisku Európska iniciatíva v oblasti cloud computingu ⁽¹⁾ výbor poukázal na hlavné úskalia, ktoré „bránia Európe využívať potenciál dát, najmä pokiaľ ide o chýbajúcu interoperabilitu, fragmentáciu štruktúr, ich uzavretosť voči ďalším príspevkom a výmene“. Je zrejme, že rovnaké problémy existujú aj v pozemnej infraštruktúre európskeho vesmírneho systému a musia sa čo najskôr odstrániť.

1.12. Európa má skvelú infraštruktúru na vypúšťanie satelitov a vypúšťacie zariadenia novej generácie ako Ariane a Vega, ktoré umožňujú veľké úspory, čiastočne aj vďaka intenzívnejšej spolupráci medzi členskými štátmi. Rozvoj viacnásobne použiteľných nosných rakiet pomôže podstatne znížiť náklady a umožní prístup k činnostiam v oblasti kozmického priestoru krajinám, ktorým chýbajú vhodné prostriedky na zabezpečenie účinnej infraštruktúry vo vesmíre.

1.13. Narastá záujem o využívanie malých satelitov v komunikačných a monitorovacích systémoch. Dokonca aj v oblasti pozorovania Zeme sa očakáva významný rast trhu s malými satelitmi v súvislosti s novými aplikáciami. Preto je dôležité, aby sa EÚ zamerala na rozvoj minisatelitov a nanosatelitov s cieľom využívať výhody tohto trhu. Ten sa zároveň stane príležitosťou nielen pre menšie členské štáty, ale aj pre súkromných prevádzkovateľov. EHSV však zdôrazňuje, že dôsledkom takéhoto nárastu počtu menej nákladných satelitov monitorujúcich zemský povrch bude obrovské množstvo údajov. Prioritou by mala byť ochrana súkromia každého občana a používateľa, ktorú možno dosiahnuť zvýšením povedomia a striktnými predpismi ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 487, 28.12.2016, s. 86 (bod 3.5).

⁽²⁾ Pozri stanoviská EHSV, Ú. v. EÚ C 125, 21.4.2017, s. 51.

1.14. Zaručenie prístupu ku kozmickej infraštruktúre a jej bezpečnosti patrí medzi priority, o ktorých bude musieť Komisia uvažovať. Spolupráca s inými krajinami je nevyhnutná, aby sa zabránilo tomu, že všetci budú chcieť obsadiť najpriaznivejšie obežné dráhy, ale o riešenie problému vesmírneho odpadu nebude dostatočný záujem. Preto sa musia zintenzívniť diplomatické aktivity týkajúce sa riadenia kozmického priestoru. EHSV zároveň odporúča EÚ, aby podporovala inovácie s cieľom očistiť vesmír od odpadu.

1.15. Nedávne stretnutia na celosvetovej úrovni ⁽³⁾ takisto zdôraznili dôležitosť takejto spolupráce. Stanovili sa na nich štyri piliere: hospodárstvo, spoločnosť, prístupnosť a diplomacia. Tieto otázky boli vždy stredobodom pozornosti EHSV, ktorý iniciatívne vyzdvihol ich význam z hľadiska hospodárstva a spoločnosti.

1.16. Preto sa požaduje nový prístup k používaniu údajov, aby sa MSP uľahčil prístup k nim, aby boli občania a MSP informovaní o tom, že môžu mať bez akejkoľvek diskriminácie prístup k informačným kanálom s týmito veľkými dátami, aby sa zlepšila ochrana pred kybernetickými útokmi a nepretržite sa vyvíjali nové aplikácie s pomocou cielených iniciatív zameraných na tvorivosť našich výskumných pracovníkov, univerzít a podnikov. EHSV zdôrazňuje, že podľa Aarhuského dohovoru sa využívanie veľkých dát v záujme ochrany životného prostredia musí uľahčiť, pričom náklady musia byť primerané.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1. EÚ má v súčasnosti druhý najväčší verejný vesmírny rozpočet na celosvetovej úrovni a je hlavným inštitucionálnym zákazníkom, pokiaľ ide o služby súvisiace s vypúšťaním družíc v Európe. Vlastní špičkové vesmírne systémy, ako je napr. program Copernicus pre pozorovanie Zeme a programy ako EGNOS a Galileo na satelitnú navigáciu a určovanie geografickej polohy. Európska únia v rokoch 2014 – 2020 investuje do kozmických aktivít 12 miliárd EUR.

2.2. Vesmírne technológie sa stali v každodennom živote európskych občanov nevyhnutnými. Okrem toho prinášajú vesmírne riešenia úžitok v mnohých oblastiach, ako napríklad zvládanie katastrof, poľnohospodárstvo, doprava, energetická infraštruktúra a globálne výzvy. Vesmírne technológie, údaje a služby môžu podporiť rôzne politiky EÚ a ich hlavné priority. Kozmický priestor má pre Európu aj strategický význam. Posilňuje postavenie EÚ ako globálneho aktéra, predstavuje prínos pre bezpečnosť a obranu a pomáha pri podpore tvorby pracovných miest, rastu a investícií. Európa má prosperujúci priemysel výroby družíc predstavujúci približne 33 % otvoreného svetového trhu a dynamický sektor nadväzujúcich služieb s veľkým počtom MSP. Hodnota európskeho vesmírneho priemyslu sa v roku 2014 odhadovala na 46 až 54 miliárd EUR, čo zodpovedá približne 21 % celosvetovej hodnoty kozmického priemyslu.

2.3. Na základe článku 189 ZFEÚ Komisia navrhuje novú stratégiu pre Európu v oblasti kozmického priestoru s dôrazom na štyri strategické ciele:

A. Maximalizácia prínosov kozmického priestoru v prospech spoločnosti a hospodárstva EÚ

- a) podporou používania služieb a údajov z kozmického priestoru a
- b) dosahovaním pokroku v programoch EÚ v oblasti kozmického priestoru a plnenie nových potrieb používateľov.

B. Podpora rozvoja celosvetovo konkurencieschopného a inovačného európskeho odvetvia kozmického priestoru

- a) podporou výskumu, inovácií a rozvoja zručností a
- b) podporou rozvoja podnikania a nových obchodných príležitostí.

C. Posilňovanie autonómnosti Európy v rámci prístupu ku kozmickému priestoru a jeho využívania v bezpečnom a chránenom prostredí

- a) udržaním autonómneho prístupu Európy do kozmického priestoru;
- b) zaistením prístupu k rádiovýskumnému spektru;
- c) zaistením ochrany a odolnosti kritickej európskej vesmírnej infraštruktúry;

⁽³⁾ Fórum na vysokej úrovni – Vesmír ako hybná sila sociálno-hospodárskeho trvalo udržateľného rozvoja. Dubaj 24. novembra 2016.

d) posilňovaním synergie medzi civilnými a bezpečnostnými činnosťami v kozmickom priestore.

D. Posilnenie úlohy EÚ ako globálneho aktéra a podpora medzinárodnej spolupráce.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV vždy veľmi aktívne podporoval Komisiu a zainteresované strany v otázkach týkajúcich sa kozmického priestoru.

3.2. EHSV vo svojich stanoviskách týkajúcich sa kozmického priestoru už stanovil viacero priorít:

- zavedenie proaktívnej politiky na podporu MSP a zamestnanosti,
- zapojenie členských štátov s novými vesmírnymi spôsobilosťami a záujmami v oblasti vesmírnych aktivít,
- podstatné zlepšenie európskeho riadenia,
- zapojenie občianskej spoločnosti do prijímania strategických rozhodnutí,
- investovanie do odvetvia a zdôraznenie úlohy financií a investičných fondov,
- podpora výskumu a vývoja, ako aj študijných programov na všetkých úrovniach v oblasti leteckého a kozmického priemyslu a technológií,
- rozvoj spolupráce v oblasti vesmíru medzi európskymi, vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi, podnikmi a konečnými používateľmi.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. *Stratégia v oblasti kozmického priestoru a VFR* ⁽⁴⁾: *finančné aspekty*

4.1.1. Ambiciózna stratégia si vyžaduje ambiciózny rozpočet. Podľa Komisie je rozpočet EÚ na oblasť vesmíru druhý najväčší na svete. Je zložený z rozpočtu Európskej únie, samostatných rozpočtov členských štátov pre oblasť vesmíru a rozpočtu Európskej vesmírnej agentúry (ESA). Rozpočet Spojených štátov je takmer štyrikrát vyšší než rozpočet EÚ. Je veľmi ťažké odhadnúť skutočné výdavky Ruska a Číny v oblasti vesmíru, keďže nie všetky údaje týkajúce sa ich činností v oblasti vesmíru sú verejne dostupné. Na druhej strane ak porovnáme rozpočty na oblasť vesmíru ako percento HDP, Európa je až na šiestom mieste.

4.1.2. Ambiciózne ciele EK si vyžadujú mobilizáciu veľkého množstva investícií, ktoré si samotný verejný sektor jednoducho nemôže dovoliť. Pre podporu rozvoja výskumu a nových aplikácií je dôležité zapojenie súkromných investorov, bankového sektora, investičných fondov a iných finančných zainteresovaných strán.

4.1.3. V oznámení sa dostatočne nezdôrazňuje ani nepodporuje dôležitá úloha MSP, najmä inovatívnych začínajúcich podnikov, ktorí by bolo potrebné posilniť. Hoci sa viac pozornosti venuje ich inovačným schopnostiam, navrhované finančné riešenia nezodpovedajú skutočným potrebám sektora, medzi ktoré patrí aj chronický nedostatok finančných prostriedkov. Vzhľadom na vysoké riziká spojené s týmto sektorom bankový systém nie je ochotný podporiť inovácie. Pre mnohé malé a stredné podniky je nemožné zúčastňovať sa na verejných súťažiach, keďže tieto sú často špecificky zamerané na veľké podniky. Preto by sa mala MSP poskytnúť väčšia podpora zavedením verejných súťaží pre spoločnosti ich veľkosti. Keby sa subdodávateľské zmluvy na väčšie projekty viac otvorili širšiemu spektru MSP, bol by to takisto krok správnym smerom. Program Horizont 2020 a ďalšie programy pre výskum a vývoj musia zohrávať významnú úlohu, a treba ich čo najviac využívať z hľadiska MSP.

4.1.4. EHSV je znepokojený možnými dôsledkami Brexitu a jeho dosahom na činnosť Európy v oblasti vesmíru. Spojené kráľovstvo je jedným z popredných členských štátov, pokiaľ ide o oblasť kozmického priestoru. EÚ preto musí zvážiť možnosti spolupráce so Spojeným kráľovstvom v tejto oblasti.

⁽⁴⁾ Viacročný finančný rámec (VFR).

4.2. Budovanie kapacít v členských štátoch

4.2.1. Nie všetky členské štáty EÚ sa intenzívne zapájajú do činností v oblasti kozmického priestoru a, žiaľ, nie všetky sektory (vrátane súkromného a verejného) vidia výhody, ktoré tieto činnosti prinášajú. Vo verejnom sektore sa napríklad činnosti v oblasti kozmického priestoru môžu účinne využívať v širokej škále oblastí, ako napríklad aktuálne monitorovanie územia, monitorovanie izolačných vlastností budov, odhaľovanie nelegálnych skládok a mnohé iné.

4.2.2. Aby sa zabezpečila konkurencieschopnosť vesmírneho priemyslu EÚ, je nevyhnutné zapojiť do tejto činnosti všetky členské štáty, ktorých vesmírne spôsobilosti a záujmy sa ešte len začínajú rozvíjať, spolu so zúčastnenými stranami, podnikateľskými subjektmi, výskumnými pracovníkmi a inými inštitúciami. Komisia by mala zvážiť konkrétne opatrenia.

4.3. Riadenie

4.3.1. Výbor oceňuje, že sa ukončila nedávna diskusia o riadení, na ktoré EHSV poukázal v mnohých svojich predchádzajúcich stanoviskách. Stratégiu ESA schválila ministerská rada ESA v decembri 2016 (vrátane rozdelenia rozpočtu medzi jednotlivé programy na obdobie rokov 2017 – 2021). Stratégie EÚ a ESA sa už nelíšia; vzájomne sa dopĺňajú.

4.4. Nadväzujúce služby a požiadavky z hľadiska infraštruktúry

4.4.1. Je **naliehavo** potrebné vytvoriť centrá na spracovanie veľkého objemu dát, kde by sa skladovali, predspracovávali a analyzovali údaje stiahnuté z programu Copernicus. Pre rozvoj nových nástrojov v tejto oblasti je veľmi dôležitá aj možnosť využívať historické údaje spoločne s programom Copernicus.

4.4.2. EÚ sa zaviazala, že bude dodržiavať ambicióznú dohodu z konferencie COP21 a plniť ciele trvalo udržateľného rozvoja. EHSV zdôrazňuje, že satelitné kontrolné systémy a zariadenia na spracovanie veľkého objemu údajov na mieste sú kľúčom k úspešnej implementácii miestnych aj celosvetových záväzkov. Je rozhodne potrebné vytvoriť nové nástroje súvisiace so zmenou klímy, ako to žiadal EHSV vo svojich predchádzajúcich stanoviskách, ako napríklad NAT/696 ⁽⁵⁾.

4.4.3. Podľa dohody z konferencie COP21 má LULUCF ⁽⁶⁾ zohrávať významnú úlohu v úsilí o zníženie súčasných úrovní emisií CO₂ v atmosfére. Lesy zachytávajú oxid uhličitý a každodenné presné monitorovanie stavu lesov môže zabrániť nelegálnemu výrubu stromov a podporovať aktívne obhospodarovanie lesov vrátane väčšej výsadby stromov s rýchlym rastom a včasného zistenia a prevencie lesných požiarov. V súčasných návrhoch EÚ, ktoré umožňujú, aby boli emisie CO₂ v odvetviach ako priemysel alebo doprava kompenzované pohlcovaním uhlíka prostredníctvom lesov alebo rastom lesov, sa kladie oveľa väčší dôraz na hospodárske, sociálne a environmentálne hľadiská. Tieto návrhy jasne ukazujú, že sú naliehavo potrebné nástroje monitorovania založené na programe Copernicus. Na medzinárodnej úrovni sú tieto nástroje mimoriadne dôležité, pretože môžu byť použité na presné monitorovanie skutočnej úrovne pokroku pri zmierňovaní a absorpcii v rôznych štátoch sveta.

4.4.4. EHSV uznáva, že satelitné systémy monitorovania a dátové centrá majú veľký význam pre udržateľnú výrobu potravín v budúcnosti. Predovšetkým existujú značné výhody pre presné poľnohospodárstvo, v neposlednom rade preto, lebo Galileo a GNSS môžu pomôcť ušetriť fosílnu palivá. Okrem toho softvér využívajúci snímky systému Copernicus v rôznych frekvenčných pásmach môže presne určiť tie časti polí, v ktorých sú úrovne živín buď nedostatočné, alebo nadmerné, a umožniť upraviť množstvá vody a živín, čím sa šetrí sladká voda a minimalizuje používanie hnojív a pesticídov. Vďaka tomu možno výrazne zlepšiť udržateľnosť poľnohospodárskych systémov, podporiť opatrenia na včasné zistenie a prevenciu chorôb rastlín, predvídať budúce výnosy a zaručiť veľké hospodárske výhody, ako aj veľmi pozitívny sociálny a environmentálny vplyv.

4.4.5. Presná meteorológia by sa mala ďalej rozvíjať s cieľom uľahčiť včasné zistenie a prevenciu extrémnych poveternostných podmienok alebo pripravenosť na ne, čo môže pomôcť znížiť potravinové straty na farmách a tiež ochrániť ľudí pred ohrozením ich zdravia a majetku.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV – Spoločné úsilie do roku 2030 a využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo (LULUCF), Ú. v. EÚ C 75, 10.03.2017, s. 103.

⁽⁶⁾ Využívanie pôdy, zmena vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo (LULUCF).

4.5. Informácie, vzdelávanie a osвета

4.5.1. V roku 2014 EHSV začal projekt „Vesmír a spoločnosť“, v ktorom partneri zdôraznili, že je potrebné dosiahnuť pokrok a do diskusie o význame úlohy Európy v oblasti kozmického priestoru zapojiť celú spoločnosť. Ak chceme pochopiť očakávania a potreby európskej občianskej spoločnosti, musíme s ňou tieto otázky náležite konzultovať.

4.5.2. V oznámení Komisie sa táto strategická výzva vôbec nespomína, hoci v roku 2016 prebehli verejné konzultácie o stratégii pre Európu v oblasti kozmického priestoru. Diskusia o vesmírnej politike sa tradične obmedzuje na hlavné zainteresované strany a jednoducho sa ignoruje skutočnosť, že ak máme vytvoriť trh zameraný na spotrebiteľov, je nevyhnutné, aby spotrebiteľia poznali a uvedomovali si, aké výhody a príležitosti môžu ponúknuť technológie.

4.5.3. Každý hlavný aktér má vlastnú komunikačnú stratégiu, ale neexistuje žiadna spoločná vízia alebo strategický plán, ktorý by sa mohol predstaviť širokej verejnosti. EHSV sa domnieva, že stratégia sa nedá vytvoriť, ak do akčného plánu nebudú zapojené zainteresované strany občianskej spoločnosti, či už verejné alebo súkromné.

4.5.4. Na regionálnej, národnej a európskej úrovni by sa mali organizovať stretnutia pre koncových používateľov. Okrem toho by sa mali organizovať informačné kampane s aktívnou účasťou miestnych orgánov.

4.5.5. EHSV vyzýva Komisiu a hlavných partnerov, aby v spolupráci s verejnými a súkromnými organizáciami a podnikateľmi otvorili portál „Vesmír a spoločnosť“. Informovanie a zvyšovanie povedomia by mali patriť medzi hlavné priority novej politiky v oblasti kozmického priestoru, ktorej konečným cieľom bude uspokojiť skutočné potreby občanov.

V Bruseli 30. marca 2017

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS
